

TROLDÆNDER I ØRSTEDSPARKEN.

OVERLÆGE N. J. STRANDGAARD FOT.

FUGLELIV I KJØBENHAVN

FORTSATTE IAGTTAGELSER FRA ØSTRE ANLÆG OG
BOTANISK HAVE

AF

ANTON FLØYSTRUP

I de fem Aar, der er gaaet, siden jeg i dette Tidsskrifts 14. Aargang offentliggjorde en Del Iagttagelser fra det forudgaaende Tiaar af Fuglelivet i Østre Anlæg og Botanisk Have, er der ikke sket væsentlige Forandringer i Forholdene her. De fortsatte Observationer bekræfter i det hele og store de tidligere. Enkelte nye Arter er dog kommet til, som ikke var iagttaget forud, og har forøget Antallet fra 79 til 87, nemlig: Knarand, *Anas strepera*, Taffeland, *Fuligula ferina*, Dværgmaage, *Larus minutus*, Svaleklire, *Totanus ochropus*, Natravn, *Caprimulgus europæus*, Gransanger, *Phylloperstus rufus*, Ringdrossel, *Turdus torquatus* og Bjergirisk, *Cannabina flavirostris*.

Hvad Individantallet angaar, saa er ogsaa i den Henseende Forholdene væsentlig som tidligere. Til visse Tider dominerer

Stokænder og Hættemaager, paa andre Tider af Aaret har Graaspurvvene Overtaget. Kragerne har deres Tid i Vinterhalvaaret, indfinder sig som hidtil i Oktober Maaned og forsvinder igen i April ud til Ynglepladserne; dog ses jævnlig i Løbet af For sommeren en enkelt Krage eller to, som antagelig har Rede i nærliggende Parker, f. Eks. Kongens Have, og som, vistnok ikke med Urette, faar Skyld for at plyndre Rørhønsenes, Solsorternes og Bogfinkernes Reder i Østre Anlæg. Blandt Smaafulgene er ved Siden af Spurvvene — baade Husspurv og Skovspurv — Solsorter og Bogfinker de almindeligste; de ses i alle Aarets Maaneder ligesom Rørhønsene, der trodser selv de koldeste og mest langvarige Vintre. Til konstante Vintergæster hører, som tidligere omtalt, Rødkælk og Gærdesmutte, der indfinder sig i Anlægget i September—Oktober og bliver her til Slutningen af April. Medens den førstnævnte ikke har ynglet i det her omhandlede Omraade, har den sidstnævnte haft Rede her et enkelt Aar.

Hvad de Sangfugle angaar, som kun er her i Sommertiden, synes enkelte Arter, der plejer at yngle her, at være sparsommere repræsenterede i de senere Aar, saasom Gærdesanger, *Sylvia curruca*, Havesanger, *Sylvia hortensis* og Rørsanger, *Acrocephalus arundinaceus*. Dette kunde maaske sættes i Forbindelse med den Omstændighed, at der i de senere Aar er foretaget Rydning og stærkere Beskæring af Buskadserne til Fordel for Udlægning til større Græsarealer og gjort Gennemhugninger af de store, sammenhængende Rørbælter af Hensyn til Udsigten.

Fuglenes Fjender udgøres som tidligere omtalt væsentlig af mange store, omstrefjende Hunde, af Katte, Rotter og Krager; men til Trods for den derved foraarsagede Uro ses dog Fuglene bygge deres Reder ret aabenlyst, tæt ved Spadserevejene, uden at blive forstyrret i deres Rugning.

Af de i Femaaret 1919—24 observerede Arter skal her omtales følgende:

KNARAND, *Anas strepera*, som jo er en sjælden Gæst her-tillands, har jeg i Løbet af de sidste Aar set gentagne Gange i Østre Anlæg, næsten regelmæssigt, kunde jeg sige, om For-aaret eller om Efteraaret, et enkelt Aar endog paa begge disse

Aarstider. Første Gang, jeg bemærkede den, var i 1921, hvor den opholdt sig her fra 17. til 21. Marts. Et Aar efter var den der igen, men kun en enkelt Dag, nemlig 13. Marts 1922, og derefter atter samme Efteraar, nemlig fra 8. til 28. Oktober, da den ved indtrædende Frost og Islæg forsvandt sammen med Stokænderne, som den færdedes iblandt. I 1923 kom der igen en Knarand 23. Oktober. Den blev her hele Efteraaret. Den viste sig endnu ved Midten af December, men forsvandt saa sammen med Stokænderne ved Frostens Indtræden kort Tid efter og kom ikke igen i den lange Vinter, som fulgte paa, og hvor Kanalerne i Østre Anlæg var islagte til ind i April Maaned. Den saas derefter først i Efteraaret 1924, da den indfandt sig 28. August, men allerede Dagen efter forsvandt tilligemed de fleste af Stokænderne, formentlig skræmmet ved, at der begyndte en Oprensning af Kanalerne; efter at denne var færdig, vendte den ikke tilbage sammen med Stokænderne, men i Efteraaret kom den atter paa Besøg.

Knaranden, der var en Han og aldrig ledsaget af nogen Hun, sluttede sig nøje til Stokænderne, hvis Hunner den gjorde stærkt Kur til. Har det været det samme Individ hver Gang, eller har det været forskellige Individider? Og hvor kom den fra? Hørte den hjemme i en eller anden Andepark, eller var det et vildtlevende Individ? Det er Spørgsmaal, som vanskeligt lader sig løse. Man har formodet, at den var sat ud, ligesom flere Arter af Ænder, i Sortedamssøen. I den strenge Vinter 1921—22 saas en Knarand, ligeledes en Han, i Sortedamssøen mellem de mange Ænder, som søgte det aabne Vand der. Var det den samme, som indfandt sig i Østre Anlæg 13. Marts 1922?

STOKAND, *Anas boscas*, er fremdeles almindelig i Østre Anlæg, hvor adskillige Par yngler om Foraaret, og hvor de, især om Efteraaret, findes i et Antal af flere Hundrede. Der er i Reglen et Flertal af Andrikker, og man oplever da i Yngletiden ret voldsomme Kampe mellem dem indbyrdes om Hunnerne, som de undertiden, ofte flere Andrikker samtidigt, efterstræbe paa det heftigste. Interessant er det ogsaa at iagttage, hvor almindeligt det er, at Stokænder dykker; navnlig i det sidst forløbne, lange, milde Efteraar (1924), hvor der ikke har været Is af Betydning, var Ænderne særdeles ivrige efter at dykke. Uden større Hop eller anden Forberedelse dykker de ganske pludseligt og med største Lethed under, ofte den ene efter den anden eller

flere paa een Gang. De bliver ikke længe nede, i Reglen kun 10—15 Sekunder, men ofte dog 20—25 Sekunder, enkelte Gange maaske et halvt Minut. Det synes, som om de gør det for Fornøjelse, driver det som en Slags Sport, og undertiden gribes hele Flokken af en Mani for at dykke, og man ser dem da dykke og komme op igen og atter dykke; men jeg har gentagne Gange, som tidligere anført, set, hvorledes to eller flere vedbliver at dykke paa samme Sted og hver Gang kommer op med Føde i Næbbet. Naar det derfor hos Naumann i de indledende Bemærkninger til Kapitlet Svømmeænder siges: »de dykker kun i yderste Fare, men aldrig efter Føde«, saa holder det i alt Fald ikke Stik for Stokændernes Vedkommende. Dykning er naturligvis en vigtig Hjælp for Ænderne i Farens Stund, men under visse Forhold har de ogsaa en anden Maade til at undgaa Farer, den samme, som ogsaa mange andre Fuglearter anvender, den nemlig at vildlede Forfølgeren ved at anstille sig saarede eller lammede og lade ham forfølge sig i en Retning bort fra Rede eller Unger, for saa, naar de føler sig paa den sikre Side, at flyve bort for Næsen af Fjenden. Et morsomt Eksempel herpaa saa jeg for nogle Aar siden paa Smedelinien. Her havde et Par Knopsvaner, *Cygnus olor*, anbragt Reden ved Spadserevejen paa Græsskraaningene ned mod Vandet. En Eftermiddag kom en Stokand svømmende midt i Farvandet med sine halvvoxsne Ællinger. Da Flokken var naaet lige ud for Svanereden, satte Hanssvanen sig i Bevægelse og brusede ud imod den. Anden lod sig imidlertid ikke forskrække. Medens Ællingerne holdt sig tilbage, fortsatte den sin Kurs, forfulgt af Svanen. Naar denne var lige ved at naa den, fløj Anden op og kastede sig atter i Vandet lidt længere fremme. Dette gentog sig nogle Gange, indtil Svanen opdagede, at den var kommen temmelig langt fra sin Rede. Den opgav da Forfølgelsen, og Anden kunde atter forene sig med sine Ællinger, der under Kampen ganske roligt i Køl-vandslinie havde sneget sig frem tæt inde under den anden Bred, uænsede af Svanen, men som øjensynligt ikke havde været Andemoderen af Syne. Nogle Damer, som overværede dette lille Skuespil, men ikke forstod det, var oprørte over Svanens Brutalitet og vilde ind i Kastellet for at melde det til Kommandanten og anmode om, at sligt blev forhindret i Fremtiden.

I denne Forbindelse kunde jeg ønske at meddele en anden interessant, lille Oplevelse, som dog ikke har noget med Stokand

at gøre, men som viser, hvorledes Svanen, der ikke kan dykke, formaar at forsvare sig. En Dag for nogle Aar siden passerede jeg Frederiksberg Have, hvor et Svanepar havde Rede paa den meget lille Ø i Dammen neden for Schweizerhuset. En Fox-terrier gøede en Tid ad Hansvanen, som laa ude i Vandet, men pludselig sprang den ud og svømmede hen mod Svanen. Denne ventede roligt, til Hunden naaede den; derefter rejste Svanen sig i Vandet, satte begge Fødder paa Hunden og gav denne en forsvarlig Dukkert. Da Hunden kom op igen, svømmede den hurtigt til Land og forsvandt derpaa skyndsomt ind i Haven, hylende i vilden Sky.

TROLDAND, *Fuligula cristata*, indfinder sig af og til om Vinteren i Østre Anlæg, men holder væsentlig til i Sortedamssøen. Efter at Tilledning af varmt Spildevand til denne er ophørt eller betydelig indskrænket, fryser den næsten helt til i strenge Vintre. Til Gengæld holdes nu Vandet i Ørstedsparken aabent ved Tilledning af varmt Vand og tjener til Vinterophold for Kjøbenhavns Kommunes Svaner, men søges ogsaa i stor Udstrækning af Maager og Stokænder. I den lange Vinter 1923—24 kom ogsaa Troldænderne hertil, og da Vandarealet ikke er stort, var her en tætpakket Samling af alle disse. Den 15. Marts talte jeg saaledes af Troldænder alene mindst et Par Tusinde. Et Indtryk af det rige Fugleliv giver den foranstaaende Vignet, som er udført efter et den 13. Marts optaget Fotografi.

TAFFELAND, *Fuligula ferina*, saas i Østre Anlæg en enkelt Dag, 24. September 1923.

RØRHØNE, *Gallinula chloropus*. Det er nu 12 Aar siden, det første Par Rørhøns slog sig ned i Østre Anlæg og begyndte at yngle. Fra den Tid har der stadigt været Rørhøns, og de har formeret sig betydeligt. Der har hvert Aar været ynglende Par, ofte 3—4 Par, og da de faar 2—3 Kuld Kyllinger, er Antallet vokset meget stærkt; de fleste maa da udvandre til andre Ynglepladser. De har saaledes efterhaanden bredt sig til Kastelsgraven, Botanisk Have og Fælledparken. Østre Anlæg huser endnu som sagt 3—4 ynglende Par, men om Efteraaret findes her med Ungerne ofte en Snes Individuer, som saa i Løbet af Vinteren forsvinder herfra. Efterhaanden er Rørhønsene blevet lidet sky, lader sig fodre, tager næsten Brødet af Haanden. De trodser selv den strengeste Kulde og de mest langvarige Vintre. De lider dog øjensynligt en Del under Kulden, og naar alt er dækket af

Is og Sne, ser man dem ofte det meste af Dagen sidde sammenkrøbne i Buske og Træer, hvor de under saadanne Forhold altid tilbringer Natten.

Som tidligere omtalt har Rørhønsene ofte stort Besvær med Redebygningen paa Grund af, at Vandstanden kan være saa skiftende, idet den snart sænkes, snart bringes til at stige ved Af- og Tilledning af Vand. Ved stigende Vand lykkes det ofte Rørhønsene ved at gøre Reden højere at undgaa en Katastrofe; men i Foraaret 1922 maatte dog et af de ynglende Par opgive Ævret, da Reden hurtigt kom helt under Vand. Et andet Par fik, paa Grund af hurtigt indtrædende lav Vandstand, Reden ødelagt, idet Parret — ligesom i tidligere Aar — havde bygget denne i de i Vandet neddykkede Grene af et Piletræ. Ved Sænkning af Vandstanden kom nemlig Grenene og Reden til at svæve i Luften, altfor let tilgængelig for Fjender som Hunde, Katte og andre Dyr. Den fandtes da ogsaa snart ødelagt og forladt.

Hvor vanskeligt det under Forhold som de skildrede kan være for Rørhønsene at komme til at yngle, saas ogsaa i Foraaret 1924, hvor et Par begyndte at bygge Rede allerede den 7. April, paa et Tidspunkt, hvor Isen endnu laa paa Vandet, undtagen langs Bredden paa Solsiden, hvor den havde trukket sig saa langt tilbage fra Rørstubbene, at Rørhønsene kunde finde en passende Plads. Paa Grund af indtrædende Højvande maatte de dog opgive denne Rede, men byggede saa en anden, der imidlertid ogsaa, uvist af hvilken Grund, maatte forlades, skønt Hunnen var begyndt at ruge. Parret byggede saa Rede Nr. 3 paa den modsatte Bred, hvor Isen nu var smeltet; men Reden forsvandt sporløst (plyndret?), og først den 11. Maj, over en Maaned efter det første Forsøg, kunde Hunnen begynde Rugningen i Rede Nr. 4, som blev bygget i Nærheden af den første Rede.

BLISHØNE, *Fulica atra*. Blishøns indfinder sig af og til for et kortere Ophold i Østre Anlæg; men først i 1921 fandt et Par paa at yngle. De byggede Rede i Slutningen af April under lignende Vanskeligheder som Rørhønsene. Reden laa ude i Rørene paa en lille Tue, temmelig nær ved Land og let synlig. Til Trods herfor lykkedes det dog Parret at tilendebringe Rugningen, og en Tid efter saa man dem svømme om med Ungerne.

SVALEKLIRE, *Totanus ochropus*, saa jeg 30. Juli 1921 flyve lavt over Vandet i Østre Anlæg.

SKOVSNEPPE, *Scolopax rusticula*. 3. Maj 1922 havde jeg Lejlighed til paa nært Hold i nogen Tid at iagttage en Skovsnepe i Botanisk Have, hvor den gik i en Græsplæne og ideligt borede sit Næb ned i denne.

DVÆRGMAAGE, *Larus minutus*, saa jeg 4. Februar 1921 i Østre Anlæg mellem Hættemaagerne; men den forsvandt ret hurtigt.

TERNE, *Sterna hirundo*, saas i 1924 allerede 3. Maj i Østre Anlæg.

RINGDUE, *Columba palumbus*, er nu almindelig i Københavns Anlæg og Parker; Individerne er meget tamme og lader sig flere Steder fodre paa nært Hold. I Østre Anlæg yngler aarligt et eller flere Par. De har som oftest deres Rede i de store Tjørnebuske. I 1924 var der endog et Par, som, trods Sporvognsstøjen og Færdselen, havde bygget Rede i det lille Lindetræ, som staar i Christian IX' Gade paa Fortovet uden for Kafeen paa Hjørnet af denne Gade og Ny Østergade. Det lykkedes Parret at faa Ungerne frem.

NATRAVN, *Caprimulgus europæus*, faar man jo ikke let et se, naar man ikke færdes meget ude efter Solnedgang. For en Del Aar siden mindes jeg at have set den en Aften i Maj Maaned flyve over Amalienborg Plads, og 18. Maj 1920 iagttog jeg i Østre Anlæg om Aftenen i stille, mildt Regnvejr en Natravn holde sig flagrende, som en Taarnfalk, tæt uden for Kronen af en stor Elm, formodentlig for at skræmme Aften- og Natsværmerne til at komme frem.

MURSEJLER, *Cypselus apus*, saa jeg

Første Gang (Foraar)	Sidste Gang (Efteraar)
1919...	4. September
1920... 12. Maj	
1921... 8. Maj	4. September
1922... 17. Maj	28. September
1923... 10. Maj	
1924... 16. Maj	22. August

ISFUGL, *Alcedo ispida*. I Februar 1922 opholdt en Isfugl sig i nogen Tid i Østre Anlæg. Den iagttoges første Gang den 6., sidste Gang den 27. Februar. Dens Ophold her faldt sammen med en stærk Kuldeperiode, som medførte, at de fleste Vandløb frøs til. I Østre Anlæg var der kun ganske lidt aabent Vand paa et Par Steder som en smal Bræmme langs Bredderne og

under Tjørnebuskene, hvis Grene hang ud over Vandet. Her var det, at Isfluglen for det meste opholdt sig. Den saas dels i de lavtsiddende Grene, dels i Rørene, hvor den paa et knækket Rør sad paa Lur efter Smaafisk. Der var jævnlig Lejlighed til at se den styrte sig ned i det lille Vandhul og komme op med en lille Fisk paatværs i Næbbet, hvorefter den med et rask Tag og tilbagebøjet Hoved vendte den paa langs og derpaa slugte den med Hovedet forrest. Til Trods for sine pragtfulde Farver, der i stærk Belysning, især i Solskin, gjorde den meget iøjnefaldende, forstod den dog som oftest at holde sig saa godt gemt mellem Grenene, at det tidt var vanskeligt at faa Øje paa den, idet den kun saas som en mørk Silhuet mod den lyse Sneflade. Den forsvandt efter Tøvejrets Indtræden 27. Februar.

Fra 24. Marts til 30. Marts 1923 opholdt en Isfugl sig atter i Østre Anlæg. Vandet var isfrit, og den var saaledes ikke bundet til en bestemt Lokalitet. Dog færdedes den væsentligt i de samme Omgivelser som den nys omtalte, men saas oftere højere tilvejs i Træerne, og medens hin var bundet til at fiske paa lavt Vand, kunde denne vælge mere frit. I Almindelighed dykker Isfugle vist fra forholdsvis ringe Højde, fra en Pæl i Vandet eller lignende, men at de ogsaa kan dykke fra en forholdsvis betydelig Højde, fik jeg Lejlighed til at se her. Den sad nemlig jævnlig i et ret stort Elmetræ, som ludede noget ud over Vandet, og styrtede sig derfra Gang paa Gang lidt skraat udad og ned i det her ret dybe Vand. Højden var her mindst 4 Meter. Det var dog ikke hver Gang, den kom op med en Fisk. Pragtfuld saa den ud i Solen, og man forstaar ikke, at Folk kan nænne at skyde denne smukke Fugl, saaledes som det desværre almindeligt sker.

VENDEHALS, *Iynx torquilla*, der jævnlig træffes her i Vandringstiden, især om Foraaret, saa jeg i 1920 allerede 22. April, i 1923 24. April (to Individuer); men en halv Snes Dage senere den 4. Maj fik jeg atter Lejlighed til at se en Vendehals, og det under mindre almindelige Forhold. Min Broder Axel telefonerede nemlig om Formiddagen, at han ved at passere Kongens Nytorv Kl. 10 havde set en Vendehals i Plænen om »Hesten«. Det lød jo højst interessant, men jeg kunde først flere Timer senere, Kl. 2, komme derhen. Jeg kunde da konstatere, at den var der endnu og færdedes i Græsset og Blomsterbedene sammen med en Del Spurve; og da jeg Kl. 5 atter passerede Kongens Nytorv,

gik den der endnu, uden at lade sig skræmme af de mange forbipasserende eller de mange, der sad paa Bænkene, men som til Gengæld heller ikke syntes at tage Notits af den. Det var besynderligt, at denne Fugl kunde tilbringe en hel Dag eller det meste deraf paa en saa lille Plet i Hjertet af en stor By. Man maa formode, at der har været rigeligt med Myrer, som jo udgør dens Yndlingsføde. Den var et af de mange Eksempler paa, at Fugle ikke altid er saa bange for at færdes i Menneskers Nærhed.

SKADE, *Pica caudata*, saas en enkelt Gang, 29. December 1919, i Østre Anlæg.

KRAGE, *Corvus cornix*. De almindelige Graa Krager forholder sig i Østre Anlæg som tidligere beskrevet: om Sommeren er der som Regel ingen; men af og til ses dog en enkelt eller to, vistnok et Par, som yngler ikke langt derfra. Om Efteraaret indfinder de sig samtidigt med det almindelige Kragetræk i Oktober, og i et Antal af ca. 30 Individuer bliver de saa her hele Vinteren, indfinder sig om Morgenen ved Daggry og forsvinder igen ved Mørkets Frembrud, da de drager mod Nord og Vest ud til Skovene for at overnatte i de store Træer. Hele Vinteren gaar nu for dem paa samme Maade, den ene Dag ganske som den anden, indtil de begynder at forsvinde igen i April for at søge ud til Ynglepladserne. Her i Østre Anlæg lever de hovedsageligt af Brød og Madrester, som kastes ud til dem af de spadserende, men egentlig tamme bliver de ikke, saaledes som mange andre Fugle; de er altid paa deres Post, sky og forsigtige. Man kan ikke paastaa, at de er velsete, især om Sommeren, hvor de plyndrer Smaafuglenes og i mange Tilfælde ogsaa større Fugles Reder. Om Vinteren gør de derimod næppe nogen Skade.

Først paa Vinteren siger de som de fleste andre Sangfugle ikke meget, næppe andet end et enkelt »Kra« eller gentager dette et Par Gange; men senere hen paa Tiden, naar Dagene begynder at længes, og Foraaret anes, bliver de mere veltalende og lader flittigt deres Stemme lyde. Den er vel ikke egentlig skøn; men hvis man vil lægge Mærke dertil, vil man snart forbavses over, hvor meget denne Lyd kan varieres. Selv om man i Aarenes Løb har hørt Masser af Krager »syng«, forbavses man dog stadigt over at høre nye Lyde, Melodier, som man ikke mindes at have hørt før. Medens det sædvanlige »Kragemaal« enten er et langt »Krah« eller et kort »Kra«, saa kan dette

gengives paa en saadan Maade, at det lyder meget forskelligt, at det f. Eks. skuffende minder om et langt Hurrah eller et kort Hurra, ofte gentaget mange Gange som efter en Skaaltale. Desuden kan man høre de mærkeligste Lyde, som minder om en Skralde eller lignende, og som Kragen udstøder under de besynderligste Anstrengelser med Drejninger af Hovedet, Vridninger af Kroppen, Bevægelser af Vinger og Hale.

Langt smukkere end Graakragen er dog, forekommer det mig, Sortkragen, *Corvus cornix var. corone*, som ikke er hyppig her i Landet, særligt ikke paa Sjælland, hvor den ikke synes iagttaget ret ofte. Som tidligere kortelig angivet, saa jeg en Sortkrage i Østre Anlæg i Begyndelsen af November. Den opholdt sig imidlertid kun nogle faa Dage, mest i Nærheden af og paa Jærnbaneterrænet, og blev her ogsaa set af H. Winge.

I Vinteren 1923—24 rygtedes det, at blandt Kragerne i Kongens Have fandtes en Ravn. Det lød jo ikke meget sandsynligt; men det bragte mig til at tænke paa Sortkragen. Det viste sig da ogsaa, da jeg fik Lejlighed til at undersøge Sagen, at det var en Sortkrage. Den holdt til i Kongens Have hele Vinteren sammen med Graakrager; jeg saa den der sidste Gang 27. Marts. Mærkeligt nok syntes den ikke at komme uden for Kongens Have, og selv der var den som Regel at træffe paa et begrænset Omraade. Den syntes, som de Graa Krager, væsenligt at leve af, hvad de spadserende kastede ud til dem. Ellers var der heller næppe megen Føde at finde for dem paa Jorden, som hele Tiden var dækket af Is og Sne. Det var ingen Bastard; den var helt sort ligesom det Eksemplar, jeg saa i 1919, og den præsenterede sig i det Hele som en lille Ravn.

Skønt Sortkragen jo er af nøjagtig samme Størrelse som den Graa Krage — et af Beviserne for, at de ikke tilhører forskellige Arter, men kun er Varieteter af den samme Art —, saa synes den Sorte Krage dog mindre end den Graa, naar man ser dem ude i Naturen; dette stemmer med den Erfaring, at en lys Figur ser større ud ved Siden af en mørk Figur af samme Form og Dimensioner. Dette Fænomen var mig især paafaldende første Gang, jeg saa Fuglen; jeg forstod ikke straks, at det var en Sortkrage, jeg havde for mig, men spekulerede paa, hvad den lille, sorte Fugl kunde være. Senere har jeg ogsaa lagt Mærke til, at den Sorte Krage ser mindre ud end de Graa Krager, den færdes iblandt.

SILKEHALE, *Ampelis garrula*, saas i Østre Anlæg i Vinteren 1921—22 jævnlig fra 17. November til 28. Marts, enkeltvis eller i smaa Flokke. De holdt sig som sædvanligt til Hyben-, Liguster- og Tjørnebuskene, af hvis Bær de hovedsageligt levede. Det er forbavsende, at den lille Fugl kan sluge Hybenfrugterne hele. For at faa fat i de Tjørnebær, som sad paa de yderste, tynde Grene, saa man Fuglene holde sig svævende i Luften uden for Buskene, med hurtigt svingende Vinger og vifteformet udbredt Hale, en Situation i hvilken de med deres smukke Farver tog sig pragtfuldt ud.

DIGESVALE, *Hirundo riparia*, ses jævnlig i Østre Anlæg sammen med Forstue- og Bysvaler, især om Efteraaret, dog aldrig i større Mængder; men i 1921 blev jeg 30. August opmærksom paa, at der paa to sammenstødende Ejendomme i Stockholmsgade paa en fortløbende, meget lang, men samtidig meget smal Gesims lidt neden for Tagrenden sad flere Hundrede Digesvaler. De sad ganske tæt op ad hinanden og paa skraa, paa Grund af Gesimsens Smalhed, og saa tæt, at der absolut ikke var Plads til flere; alle vendte de Ryggen udad. Jævnlig fløj enkelte ud i Luften; men de kom straks tilbage og satte sig mellem de andre, hvor de nu kunde finde Plads. De gjorde Indtryk af at være yderst matte og trætte, som efter en lang Rejse. Ved Solnedgang forsvandt de; men næste Dag var Gesimsen atter optaget af Digesvaler, dog kun i et Antal af et Par Hundrede. I Løbet af Formiddagen fløj de bort. Begge Dage blæste det meget stærkt fra Nordvest. Paa Gesimsen, som vender mod Sydøst, sad de saaledes i Læ.

BYSVALE, *Hirundo urbica*. Der findes fremdeles en Del Bysvaler her i Kjøbenhavn ynglende under Karnapper og Gesimser i de tidligere nævnte Kvarterer, samt i Buegangene paa Christiansborg og maaske mange andre Steder. Hvis der, som formodet, er nogen Forbindelse mellem Kvægstalde og disses Fluere paa den ene Side og Bysvalerne paa den anden Side, er det forstaaeligt, at Bysvalerne maa tage af her i Byen, og hvis det nævnte Forhold er en Livsbetingelse for Svalerne, tilsidst endog helt forsvinde, da Kohold nu praktisk talt er ophørt, og Hestehold formindskes fra Aar til Aar. Der vil næppe igen blive Tale om en saadan Mængde Bysvaler som den, der er omtalt af Gram i 3. Aargang af dette Tidsskrift, hvor særligt fremhæves de talrige Reder paa Frederiksberg Slot. Ogsaa jeg mindes fra

mine Drengaar i Tredserne det ejendommelige Indtryk, som de mange Reder gjorde. De fandtes paa Slottets østlige Facade, den, der vender mod Byen.

FORSTUESVALE, *Hirundo rustica*, er maaske ikke aftaget i Antal i samme Forhold som Bysvalen; men man har dog Indtrykket af, at der er færre end blot for faa Aar siden. De bygger deres Rede her i Byen særligt paa Tagkamre og Lofter, hvor der er aabentstaaende Vinduer. Den første Forstuesvale saa jeg her:

1920	3. Maj
1921	9. Maj
1922	8. Maj
1923	2. Maj
1924	13. Maj

GÆRDESMUTTE, *Troglodytes parvulus*, kommer til Østre Anlæg og Botanisk Have om Efteraaret, i Oktober, bliver her sædvanligt hele Vinteren og forlader Vinterkvarteret i April Maa-
ned. I 1920 saas den endnu og hørtes syngende i Begyndelsen af Maj. Dette kunde tyde paa, at den vilde blive her og yngle, saa meget mere som den altid opholdt sig i samme Del af Østre Anlæg. Formodningen viste sig at være rigtig. 13. Juni saa man Forældrene made de udføjne Unger. Redestedet fandtes ikke, men der blev paa Grund af Forholdene ikke søgt efter det. Det er første Gang, Gærdesmutton har ynglet her i Løbet af de sidste 15—16 Aar. Om der har været flere ubenyttede Reder, vides ikke heller. Det er jo nemlig en bekendt Sag, at Gærdesmutton foruden den egentlige store Ynglerede til Hunnen bygger flere mindre og mere tarveligt udstyrede Reder, de saakaldte Han-
reder. Hensigten hermed er næppe ganske klar. Man har ment, at det var Reder, som Hannen i Yngleperioden benyttede som Opholdssted og Tilflugtsted om Dagen og som Sovested om Natten; men man har ogsaa formodet, det var Reder, der om Vinteren tjente til Natteophold for Familien. Det er dog ikke rimeligt, at disse ikke særligt modstandsdygtige Reder skulde kunne bevares til Vinterbrug, og Gærdesmutton bliver heller ikke altid paa det Sted, hvor den har ynglet. Den finder sikkert andre Smuthuller. Man har saaledes truffet en hel Gærdesmuttonfamilie i en Svalerede. Den maa vist lidt nøjes med mindre lunt Opholdssted. Saaledes har jeg en Vintereftermiddag i Botanisk Have set en Gærdesmutton søge Natteophold i et lille

Hjørne fremkommet derved, at de til den derværende bekendte Løvgang anvendte Træstolper paa det Sted, hvor 3 af dem støder sammen i en Vinkel, danner en lille Krog, stor nok til at huse en Gærdesmutte.

JERNSPURV, *Accentor modularis*, er fremdeles en hyppig Gæst i Østre Anlæg og Botanisk Have Foraar og Efteraar, men ses ogsaa jævnlig om Vinteren, derimod sjældnere om Sommeren; den var saaledes i 1924 som ynglende i Østre Anlæg.

GRAAMEJSE, *Parus palustris*, ses jævnlig baade i Østre Anlæg og i Botanisk Have og yngler her af og til, saaledes i 1924, hvor den havde sin Rede i et lille Træhul, der tidligere har været benyttet af Musvit, Blaamejse, Skovspurv og Husspurv.

TORNSANGER, *Sylvia cinerea*, ankom i 1924 den 14. Maj.

GÆRDESANGER, *Sylvia curruca*, yngler aarligt i Østre Anlæg og Botanisk Have, men som det synes mere faatalligt end i de nærmest foregaaende Aar. Den saas første Gang:

1920	3. Maj
1921	6. Maj
1922	3. Maj
1923	7. Maj
1924	8. Maj

MUNK, *Sylvia atricapilla*, iagttages her kun paa Vandrings-tiderne, men ikke hvert Aar; den har dog muligvis ynglet af og til.

HAVESANGER, *Sylvia hortensis*, yngler som Regel i Østre Anlæg; den saas første Gang:

1920	14. Maj
1921	12. Maj
1922	20. Maj
1923	23. Maj
1924	25. Maj

GULBUG, *Hypolais icterina*, yngler her næsten hvert Aar, undertiden flere Par; den iagttoges første Gang:

1920	19. Maj
1922	24. Maj
1923	2. Juni

RØRSANGER, *Acrocephalus arundinaceus*, yngler her aarligt, men i de senere Aar i ringere Antal. Den observeredes første Gang:

1921	5. Maj
1922	14. Maj
1923	18. Maj
1924	11. Maj
1925	15. Maj

I 1924 ynglede et Par i en Busk et Stykke fra Vandet. De byggede Rede paa et Tidspunkt, hvor Rørene paa Grund af den lange Vinter og det sene Foraar endnu ikke var høje nok, og skønt Reden var nær ved Alfarvej, lykkedes det dog Rørsangerparret at faa Ungerne frem. Jeg har tidligere anført et Eksempel, hvor to Par, et i Botanisk Have og et i Østre Anlæg, i samme Aar byggede i en Mahoniahæk; men jeg var den Gang ikke opmærksom paa, om Rørene var tilbage i Vækst; men det har maaske ogsaa været Grunden til Valget af Redeplads. Forøvrigt er det jo ikke sjældent, at Rørsangeren bygger i Buske langt fra Vandet. I det nævnte Tilfælde fandtes Reden i en Syrenbusk, bygget paa sædvanlig Maade, fæstet til nogle parallelt opstigende Grene.

LØVSANGER, *Phylloscopus trochilus*, iagttog jeg første Gang:

1920	19. April
1921	25. April
1922	26. April
1923	1. Maj
1924	29. April

Ligesom Løvsangerens Ankomst om Foraaret plejer at ske sidst i April og kun sjældnere først i Begyndelsen af Maj, saaledes ses den i Reglen sidste Gang om Efteraaret i Slutningen af September, sjældent endnu i Begyndelsen af Oktober¹. Man forbaavses derfor ogsaa ved at se (Winges Meddelelser om usædvanlige Tildragelser i Aarsberetning fra Fyrene i 1888), at en Løvsanger blev skudt i Ringstedegnen den 9. December og indsendt til Zoologisk Museums Konservator, hvorved Winge fik Lejlighed til at se den ganske friske Fugl. Winge har paa Forhaand imødegaaet Læserens forstaaelige Tvivl ved at tilføje, at der ikke var Tale om nogen Forveksling med Gransanger, *Phyl-*

¹ Jeg har selv aldrig set Løvsangeren i Oktober og benytter her Lejligheden til at rette et Par Fejl i min tidligere Meddelelse i dette Tidsskrifts 14. Aargang, hvor S. 37

Lin. 16—17 f. o. Ordene: en enkelt Gang dog endnu 4. Oktbr. (1911) bør udgaa.

— 18 f. o.: 16. September læs 14. September.

— 12 f. n.: 4. Oktober læs 17. September.

lopseustes rufus, hvilken Art som bekendt i Reglen er lidt senere paa Vej end Løvsangeren og derfor snarere kunde tænkes at rejse saa sent, ligesom den ogsaa om Foraaret kommer lidt tidligere.

GRANSANGER, *Phyllopseustes rufus*, har jeg ikke set om Foraaret, men paa Efteraarsvandringen en enkelt Gang i Begyndelsen af Oktober. Der var to sammen.

GRØN LØVSANGER, *Phyllopseustes sibilatrix*, saas første Gang:

1920	24. April
1921	8. Maj

FUGLEKONGE, *Regulus cristatus*, ses jævnlig, men med ulige Hyppighed i de enkelte Aar, under Foraars- og Efteraarsvandringen.

SKOVIPIBER, *Anthus arboreus*, saas 19. Maj 1920 i Østre Anlæg.

SANGDROSSEL, *Turdus musicus*, yngler aarligt baade i Østre Anlæg og i Botanisk Have; den bliver mere og mere tillidsfuld, men er dog ikke saa tam som Solsorterne og overvintrer ikke her. Den fortærer blandt andet en Del Snegle, ogsaa dem i Sneglehus, og det er interessant at iagttage, hvorledes den bærer sig ad for at faa fat i Sneglen. Man ser den anbringe Sneglehuset (den almindelige Havesnegl) paa et fast Underlag (en Sten paa Vejen, en Bænk e. l.); den giver sig saa til at slaa Sneglehuset mod Underlaget og hakker med Næbbet saa længe i Skallen, indtil den har frembragt saa stor en Aabning, at den kan faa Sneglen ud.

RINGDROSSEL, *Turdus torquatus*, saa jeg 30. April 1924 i Botanisk Have sammen med Solsorter.

SOLSORT, *Turdus merula*, er fremdeles almindelig i Byens Anlæg, baade Vinter og Sommer; men man har alligevel Indtrykket af, at der er noget færre end for nogle Aar siden, idet der blandt andet ikke er saa mange Reder som tidligere.

RØDSTJERT, *Ruticilla phoenicura*. I 1919 hørte jeg Rødstjerten synge i Østre Anlæg i Begyndelsen af Juni, en Tid, hvor den plejer at være rejst videre. Da jeg ellers ikke har hørt den synge, medens den var paa Gennemrejse, formodede jeg, at den maatte have Rede her. Udfløjne Unger saas da ogsaa i Slutningen af Juli og Begyndelsen af August.

I 1920 forsvandt Rødstjerten som sædvanlig i Slutningen af Maj, men saas atter i Slutningen af Juni, baade Han og Hun, og 26. Juni var der udføjne Unger. Der kan saaledes ikke være Tvivl om, at Rødstjerten har ynglet i Østre Anlæg i disse to Aar. O. Helms har allerede meddelt disse Tilfælde her i Tidsskriftet (18. Aarg. S. 7).

RØDKÆLK, *Erithacus rubecula*, opholder sig fremdeles i Østre Anlæg og Botanisk Have i Vinterhalvaaret og ses hele Vinteren igennem. Selv i den lange, kolde Vinter 1923—24 holdt den tappert ud. Den synger som bekendt langt hen paa Efteraaret og begynder igen tidligt om Foraaret. I 1923 havde jeg Lejlighed til i Østre Anlæg paa meget kort Afstand at høre en Rødkælk synge. Sangen var ikke den, man hører i Forsommeren, heller ikke den svagere Kvidren, Hannen præsterer ganske tidligt om Foraaret eller sent om Efteraaret, men en uendelig sagte og fin Sang. Det siges jo, at ogsaa Rødkælk-Hunnerne kan synge, og jeg tror, at det her har drejet sig om noget saadant, i hvilken Antagelse jeg bestyrkes saa meget mere, som jeg formoder, at den af Rubow i dette Tidsskrift (17. Aarg. S. 34) omtalte Rødkælk »Nr. 3« har været en Hun; den kvidrede efter Beskrivelsen paa ganske lignende Maade og saa sagte og fint, at han mente, at man ikke vilde kunne have hørt den, hvis det havde været ude i fri Luft. Jeg tror ogsaa, at jeg ikke vilde have kunnet opfatte Sangen ved den paagældende Lejlighed, hvis jeg ikke havde haft Fuglen saa nær. Desværre nød jeg kun ganske kort den overordentlig smukke, musikalske Præstation, idet en stor Hund kom til og skræmmede Fuglen bort.

NATTERGAL, *Luscinia philomela*, yngler af og til i Østre Anlæg eller gør i alt Fald Forsøg derpaa. Den bliver vist jævnlig forstyrret.

BROGET FLUESNAPPER, *Muscicapa atricapilla*, saa jeg:

Første Gang i Foraaret	I Efteraaret	Sidste Gang
1919	31. Juli	11. September
1920 ... 2. Maj		
1921 ... 7. Maj	25. Juli	
1922 ... 1. Maj		10. September
1923 ... 24. April		
1924 ... 27. April	20. August	

GRAA FLUESNAPPER, *Muscicapa grisola*, yngler hver Sommer i Østre Anlæg. Jeg saa den om Foraaret første Gang:

1920	15. Maj
1921	10. Maj
1922	20. Maj
1923	6. Maj
1924	8. Maj

BOGFINKE, *Fringilla coelebs*, hører fremdeles til Østre Anlægs og Botanisk Haves Standfugle; der træffes mange om Sommeren, noget færre om Vinteren, og den yngler begge Steder. Som bekendt bygger den en af de smukkeste Fuglereder og anbringer den saa behændigt og skjult, at den kan være vanskelig at finde. Dette gælder dog mindre de første Reder, der bygges tidligt om Foraaret, og det er da ogsaa dem, som lettest opdages og forstyrres, ikke mindst af Kragerne; jævnlig finder Fuglen paa at camouflere Reden. Saaledes har jeg i Østre Anlæg to Gange set en Rede, hvis ene Side var forlænget nedad til den ene Side, som om den var sønderrevet og forladt. Dette Indtryk fik jeg ogsaa straks, men opdagede nogle Dage senere, at den var beboet. Et helt andet Udseende havde et andet Bogfinkepar givet deres nydelige Rede ved udvendig at beklæde den med en Mængde smaa hvide Papirstumper som af et iturevet Brev. Reden, der sad lavt i en Kornelbusk, *Cornus mas*, og iforvejen var meget synlig — det var tæt ved en Spadseresti og før Løvspring — fik herved Udseende af en Klump Papir, men blev just ikke mindre synlig ved Camouflagen; Fuglen fik dog Lov til at ruge i Fred.

BJERGIRISK, *Cannabina flavirostris*, har man jævnlig Lejlighed til at iagttage i Botanisk Have under Foraarsvandringen, naar den er paa Rejse mod Nord. I 1920 saa jeg saaledes 1. April en Flok paa 50—60 Individuer, som søgte Natteophold i Thuja-gruppen. Flokken ankommer ved Solnedgang og betænker sig længe paa at kaste sig ned i den nævnte Trægruppe, tager Plads i Toppen af de højeste Træer i Nærheden og foretager derfra hyppige smaa Prøvefarter til Sovestedet for at se, om der er nogen Fare. Naar det da tilsidst er blevet mørkt nok, kaster hele Flokken sig ned i Thujaerne. I 1921 saas Bjergirisker sammesteds allerede den 24. Februar og derefter hver Eftermiddag henad Solnedgang indtil 14. Marts, stadigt søgende Nattely i de nævnte Buskadser.

Paa lignende Maade ses aarlig, tidligere eller senere i Løbet af Foraaret, Flokke af Svenske, *Ligurinus chloris*, af Irisk, *Cannabina linota*, undertiden ogsaa af Graasidsken, *Cannabina linaria*, henad Aften samle sig i Botanisk Have for at tage Natteophold i Naaetræer, hver Art holdende sig til et bestemt Omraade, til Gruppen af Taxtræer, til Granerne eller Fyrrene.

Om Dagen ses ingen af de nævnte Arter — undtagen enkelte Individuer af Svenske. De er da formentlig spredt ud over Omegnen; men det er ejendommeligt, at de søger ind til Byens Centrum for at finde Nattely.

DOMPAP, *Pyrrhula vulgaris*. Hele Vinteren 1919—20, fra sidst i Oktober, saas saa godt som daglig Dompapper i Østre Anlæg i Smaaaflokke paa indtil en halv Snes Individuer. De opholdt sig næsten udelukkende i Asketræerne, hvis olieholdige Frø de levede af. De færdedes stiltfærdigt omkring, saas ofte paa Jorden, og ud paa Foraaret hørte man Hannerne kvidre. Ved deres Bortrejse — den sidste saas 7. April — var der ikke meget tilbage af Frøet paa de Asketræer, som de særligt havde holdt sig til, og det Aar havde Træerne dog været usædvanligt rigtbærende.

I 1920 saas kun en enkelt Dompap i Østre Anlæg den 2. November, i 1921 ligeledes en enkelt den 17. November.